(مقاله پژوهشی)

تعیین رابطه بین عدالت و پویایی آموزشی با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده

دکتر فرهاد شفیع‌پور مطلق[*1]

گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی،دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات

تاریخ دریافت:94/5/10 تاریخ پذیرش:94/8/9

چکیده

زمینه: اخلاق آموزشی مناسب اساتید در برخورد با دانشجویان، موجب نگرش مثبت آنها به موقعیت آموزشی به لحاظ عادلانه بودن و پیشرفت‌گرا بودن می‌شود. هدف تحقیق حاضر، تعیین رابطه بین عدالت آموزشی، و پویایی آموزشی با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده مبتنی بر واسطه‌گری صبر آموزشی بوده است.

روش: روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری مشتمل برتمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات(94-1393) به تعداد 1950 نفر بوده است. شیوه نمونه‌گیری، طبقه‌ای متناسب با حجم بوده که تعداد 321 نفر به‌طور تصادفی برای تحقیق انتخاب شدند. ابزار تحقیق چهار پرسشنامه بوده است: پرسشنامه محقق ساخته عدالت آموزشی، پرسشنامه محقق ساخته پویایی آموزشی، پرسشنامه صبر آموزشی و پرسشنامه محقق ساخته بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده. با استفاده از آزمون‌های همبستگی پیرسون و مدل معادله ساختاری، داده‌ها، تجزیه و تحلیل شده‌اند.

یافته‌ها: به‌طورکلی نتایج تحقیق نشان داد، بین عدالت آموزشی (توزیعی، تبادلی، رویه‌ای و اطلاعاتی) و پویایی آموزشی (فنّاوری آموزشی و شیوه‌های یادگیری) و بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، در سطح $p<0/05$ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. صبر آموزشی، رابطه بین عدالت آموزشی و پویایی آموزشی را با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، در سطح $p<0/05$ میانجی‌گری می‌کند. همچنین، براساس یافته‌های تحقیق، مدل پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار بوده است.

نتیجه‌گیری: رفتار عادلانه اساتید در خصوص اجرای قوانین و مقرارت آموزشی، داشتن ارتباط و تعامل برابر و یکسان، ارائه دانش و اطلاعات علمی به‌صورت یکسان به همه دانشجویان در روحیه و انگیزه یادگیری دانشجویان تأثیر به‌سزایی دارد.

کلید واژگان: *عدالت آموزشی، پویایی آموزشی، اخلاق آموزشی ادراک شده*

سرآغاز

مهم‌ترین عاملی که اساتید در فرایند یاددهی-یادگیری باید به آن توجه نمایند، اخلاق آموزشی[1] است(1).پیامبر اسلام(ص) می‌فرمایند: من برانگیخته شده ام نا اخلاق نیک را تکمیل نمایم و یا می‌فرمایند که من برای تعلیم فرستاده شده‌ام(2).در دانشگاه‌های بسیاری از کشورها، برای اساتید و مربیان، استانداردهای اخلاقی[2] مشخص شده‌اند(3).اخلاق آموزشی تا حدی اهمیت دارد که وضعیت آموزشی و درسی دانشجویان و فراگیران را تغییر می‌دهد. منظور از اخلاق آموزشی عبارت است از تقوا و صفات نیک و پسندیده اسلامی- انسانی که معلم در فرایند تدریس خویش برخوردار می‌باشد(4). برخی مطالعات، نشان دهنده رابطه بین اخلاق آموزشی معلمان و نگرش فراگیران نسبت به عدالت آموزشی[3] آنهاست (5-7). مطالعات

[*] نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: farhad_shafiepoor @ yahoo.com

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

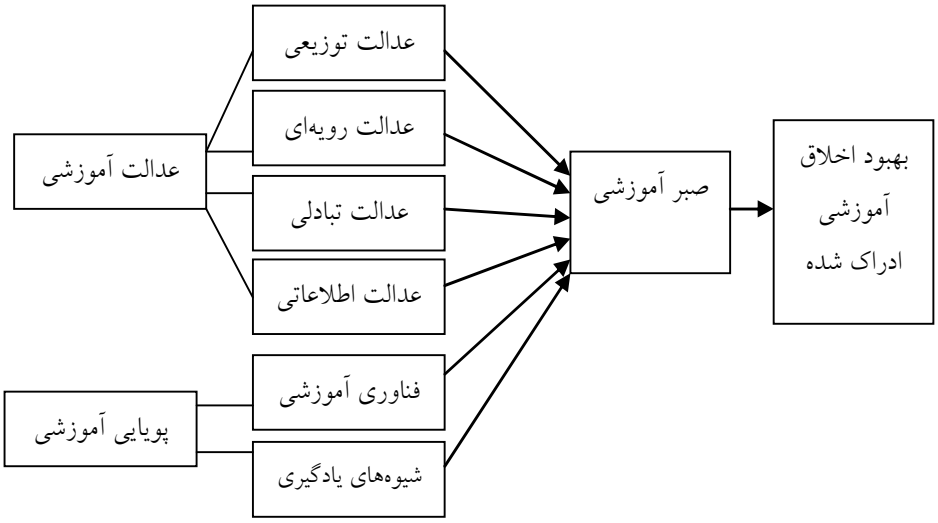
[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]

دیگر نشان داد، استادان، اخلاق آموزش را درخصوص مؤلفه‌هایی چون اثربخشی محتوای درسی، پرداختن به موضوعات حساس، توجه به رشد فکری دانشجویان، دوری کردن از برقراری رابطه دوگانه با دانشجویان، احترام به شاگردان، رازداری و ارزشیابی عادلانه، رعایت می‌کنند(8). اخلاق آموزشی اساتید تحت تأثیر عدالت آموزشی، صبر آموزشی، و پویایی آموزشی که آنها در برخورد با دانشجویان دارند، درک می‌شود. عدالت آموزشی، بهره‌گیری از همه استعدادها در فرصتی برابر با توجه به نیازهای دانشجویان، و ایجاد شرایط یکسان برای آنها با تلاش‌های یکسان به منظور توانمندسازی آنهاست(9). نتایج مطالعه‌ای نشان داد، بین اخلاق تحصیلی[4] با عدالت آموزشی رابطه مثبت، اما با بی عدالتی آموزشی و فریبکاری رابطه منفی معنادار وجود دارد(10). نتایج مطالعه‌ای نشان داد، اخلاق تحصیلی واسطه کامل رابطه عدالت آموزشی با پای بندی به قواعد و یاری‌رسانی و مشارکت است(11). پژوهش دیگری معتقد است، عدالت آموزشی به بهبود عملکرد دانشجویان با توجه به تفاوت‌های فردی در حوزه‌های مختلف آموزشی منجر می‌شود(12). عدالت آموزشی موجب تلاش جدی دانشجویان در فرایندهای یادگیری می‌شود. تلاش یادگیری دانشجویان با پویایی آموزشی در ارتباط است. پویایی آموزشی[5] عبارت است از تلاش و کوشش مستمر که ضمن تحقق اهداف یادگیری با خلاقیت و نوآوری توأم است. پویایی آموزشی در دو بُعد فنّاوری آموزشی و شیوه های یادگیری مطرح بوده و با فراهم‌سازی انعطاف‌پذیری فرایندهای یادگیری، تنوع بخشی شیوه های یادگیری را برای دانشجویان در جهت تحقق اهداف یادگیری مهیا می‌کند(13). در نظام‌های پویا، اخلاق فردی[6] در پاسخگویی به نیازهای فرهنگی، اجتماعی مبتنی بر موقعیت افراد، پدیدار می‌شود. براساس این نظریه، دانش افراد در تبادل ذهنی در خلال فرایندهای انتقالی ایجاد می‌شود(14). مطالعات نشان داد، تأثیر محیط یادگیری انعطاف‌پذیر در پویایی و حرکت و تلاش فراگیران، چشمگیر است. آموزش پویا از طریق بهبود و توسعه فرایندها و ارتقای سطح کیفیت آنها میسر است. پویایی آموزشی، برای دانشجویان و فراگیران، تجربه ساز و ظرفیت ساز است(15). مطالعات نشان داد، به منظور ایجاد پویایی آموزشی باید شیوه‌های یادگیری را در اختیار شاگردان قرار داد تا آنها بنا به تجارب و دانش خود از آنها در جهت فعالیت‌های یادگیری و تحقق اهداف مورد نظر استفاده نمایند(16). پویایی آموزشی مبتنی بر یادگیری سه حلقه‌ای است به این معنا که معلم یا مربی در این نوع از یادگیری به فراگیران و دانشجویان کمک می‌کند تا چارچوب فکری، مفروضات ذهنی و مدل های ذهنی خود را تشکیل داده، اصلاح کرده و یا بهبود بخشیده و توسعه دهند. مطالعه‌ای نشان داد، رعایت اصول اخلاقی[7]، و احترام به یکدیگر[8] موجب مشارکت افراد با یکدیگر و پویایی آنها می‌شود(17). محیط علمی، پویا و اخلاقی موجب توسعه ابعاد مختلف وجود دانشجویان نظیر ابعاد علمی، فرهنگی و انسانی آنان می‌شود(18). پویایی آموزشی منجر به بهبود صبر آموزشی دانشجویان در خصوص تحقق اهداف یادگیری شان می‌شود. صبر آموزشی[9] به عنوان عامل مهمی است که بر ادراک دانشجویان و فراگیران در خصوص اخلاق آموزشی اساتید و مربیان اثرگذار است. صبر آموزشی عبارت است از روشی خودتنظیمی است که موجب اعتدال روان آدمی می‌گردد(19). منظور از خودتنظیمی، قدرت استفاده از راهبردهایی است که انسان را در مقابل محرکهای درونی و یا محرکهای بیرونی از عدم تعادل باز می‌دارد. نتایج مطالعه‌ای نشان داد، با کمک آموزش صبر می‌توان دانشجویان را برای سازگاری روانی که جزء لاینفک زندگی اجتماعی و تحصیلی آنهاست، آماده کرد(20). صبر به‌عنوان راهبرد مقابله‌ای باعث بهزیستی ذهنی افراد می‌شود. بهزیستی به ارزیابی‌های شناختی و عاطفی از موقعیتی که دارند، اشاره دارد(21). برخی مطالعات نشان دادند، خوش بینی، حرمت به خود بالا و عزت نفس با سطح بالای مقابله با مشکلات واسترس ها در ارتباط هستند(21 و 22). با وجود تحقیقاتی که در خصوص رابطه بین اخلاق و عدالت آموزشی انجام شده، گاهی اخلاق آموزشی به عنوان منغیر پیشایند و گاهی به عنوان متغیر واسطه مورد مطالعه قرار گرفته است و در برخی تحقیقات در خصوص صبر آموزشی به صورتی مجزا، مطالعه شده است ولی از آنجایی که، پویایی آموزشی، اخلاق آموزشی مربیان و اساتید را نزد دانشجویان و فراگیران، تحت تأثیر قرار می‌دهد و میزان واسطه‌گری صبر آموزشی در

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]

نگاره 1: مدل مفهومی تحقیق

خصوص رابطه بین متغیرهای یاد شده، مشخص نیست. از این روی، هدف تحقیق عبارت است از تعیین رابطه بین عدالت و پویایی آموزشی با بهبود اخلاق آموزشی با واسطه‌گری صبر آموزشی.

روش

روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری این تحقیق مشتمل برکلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات(94-1393) به تعداد 1950 بوده است. شیوه نمونه‌گیری، طبقه‌ای متناسب با حجم بوده که تعداد 321 نفر به‌طور تصادفی به عنوان نمونه برای تحقیق انتخاب شدند. وضعیت پاسخگویان به لحاظ ویژگی‌های جمعیت شناختی نشان داد، 158 نفر از پاسخگویان دختر و 163 نفر از آنها پسر بودند. نیز 186 نفر از پاسخگویان در رشته علوم انسانی و 135 نفر از آنه در رشته‌های غیر علوم انسانی مشغول به تحصیل بودند. 179 نفر از آنها در دوره کارشناسی و 142 نفر از آنها در دوره کارشناسی ارشد بودند. ابزار تحقیق چهار پرسشنامه بوده است:

1. پرسشنامه محقق ساخته عدالت آموزشی شامل چهار حیطه (توزیعی با 4 گویه، رویه‌ای با 4 گویه، تبادلی با 4 گویه، و اطلاعاتی با 4 گویه) که به‌ترتیب حیطه‌های یاد شده دارای ضرایب پایایی 0/87، 0/94، 0/91، 0/88 بوده و ضریب پایایی کل آن برابر با (α=0/93) بوده است. این پرسشنامه به لحاظ نظری مبتنی بر چارچوب نظری پرسشنامه عدالت سازمانی، ضریب پایایی0/91)، و همچنین پرسشنامه عدالت آموزشی، ضریب بازآزمایی(0/86-0/7)، تدوین و توسعه یافته و با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی، روایی سازه آن تأیید شده است(9 و 23) چهارنمونه از گویه‌های این پرسشنامه عبارت است از: 1. استاد در حین تدریس به همه دانشجویان توجه دارد؛ 2. استاد در حین درس با همه دانشجویان ارتباط برقرار می‌کند؛ 3. استاد در اجرای مقررات آموزشی برای همه یکسان عمل می‌کند؛ 4. استاد به یادگیری همه بطور برابر رسیدگی می‌کند.

2. پرسشنامه محقق ساخته پویایی آموزشی: این مقیاس به استناد نظریه نظامهای پویا تهیه و تدوین شده است. برای تأمین روایی و پایایی آن از تحلیل عاملی اکتشافی و چرخش واریماکس استفاده شده است. در طرح اولیه، دارای 15 گویه بود که بعد از تحلیل عاملی تعداد 3 گویه آن حذف شدند و در نهایت تعداد 12 گویه باقی ماند. این پرسشنامه دارای دو حیطه(فنّاوری آموزشی با 6 گویه و ضریب پایایی 0/92 و شیوه‌های یادگیری با 6 گویه و ضریب پایایی 0/97 و ضریب پایایی کل برابر با(α= 0/95). چهار نمونه از گویه های این پرسشنامه عبارت است از: 1. استاد از شیوه‌های آموزشی متنوعی برای تدریس استفاده می‌کند؛ و 2. استاد از فنّاوری اطلاعات برای تدریس

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]

بهره می‌برد؛ 3. استاد اطلاعات به روزی ارائه می‌دهد؛ 4. تدریس استاد مبتنی بر تحقیق است.

3. پرسشنامه صبر، شامل پنج عامل(متعالی شدن با 8 گویه و ضریب پایایی 0/84، شکیبایی با 7 گویه و ضریب پایایی 0/67، رضایت با 4 گویه و ضریب پایایی 0/60، استقامت با 3 گویه و ضریب پایایی 0/61، درنگ با 3 گویه و ضریب پایایی 0/68)، کل گویه ها برابر با25 و ضریب پایایی کل برابر با (α= 0/86)، این مقیاس با استناد به مؤلفه‌های قرآنی و روایتی صبر تهیه شده است(24). در این مقیاس عبارت‌هایی مثبت و منفی بیان شده و برای تعیین روایی و پایایی این مقیاس از روش تحلیل عاملی و چرخش واریماکس استفاده شده است. چهار نمونه به‌طورکلی از گویه های این پرسشنامه عبارت است از 1. استاد حوصله پاسخگویی به سؤالات تکراری دانشجویان را دارد؛ 2. استاد با رویی گشاده به سؤالات دانشجویان، پاسخ می‌دهد؛ 3. استاد در تدریس، اهداف متعالی را در نظر می‌گیرد؛ 4. استاد در حین تدریس رضایت خداوند را در نظر می‌گیرد.

4. پرسشنامه محقق ساخته بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده. این پرسشنامه محقق ساخته بوده و دارای روایی همزمان با پرسشنامه اخلاق آموزشی و پرسشنامه اخلاق آموزشی بوده است (14 و 25). این پرسشنامه شامل16 گویه و ضریب پایایی(α=0/89). است. چهار نمونه از گویه‌های این پرسشنامه عبارت است از1.استاد به همه دانشجویان احترام می‌گذارد؛ و 2. استاد به وضعیت آموزشی همه دانشجویان حساس بوده و به همه رسیدگی می‌کند؛ 3. استاد در برخورد با فراگیران متواضع است؛ 4. استاد با فراگیران مهربان است.

داده‌های به‌دست آمده با استفاده از آزمون‌های همبستگی پیرسون، رگرسیون چندگانه گام به گام و مدل معادله ساختاری، داده‌ها، تجزیه و تحلیل شده‌اند.

یافته‌ها

فرضیهٔ اول: بین عدالت آموزشی (توزیعی، تبادلی، رویه‌ای و

جدول1: ضریب همبستگی و مجذور ضریب همبستگی چندگانه پیش‌بینی بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده براساس عدالت آموزشی(توزیعی، تبادلی، رویه‌ای و اطلاعاتی)

	b	*Sted.error*	*b eta*	*t*	*Sig*	*R*	R^2	ΔR^2	*F*	*sig*
مرحله اول	0/341	0/215		8/325	0/001					
عدالت توزیعی	0/276	0/ 263	0/247	4/236	0/001	0/467	0/218	0/474	12/324	0/001
مرحله دوم	0/324	0/346		5/224	0/001					
عدالت تبادلی	0/242	0/375	0/564	7/569	0/001	0/575	0/330	0/682	18/827	0/001
مرحله سوم	0/463	0/321		0/562	0/001					
عدالت رویه ای	0/275	0/472	0/475	0/224	0/001	0/676	0/456	0/573	24/234	0/001
مرحله چهارم	0/256	0/351		0/673	0/001					
عدالت اطلاعاتی	0/342	0/537	0/542	0/637	0/001	0/529	0/279	0/538	14/367	0/001

جدول2: ضریب همبستگی و مجذور ضریب همبستگی چندگانه پیش‌بینی بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، براساس پویایی آموزشی (فنّاوری آموزشی و شیوه‌های یادگیری)

	b	*Sted.error*	*b eta*	*T*	*Sig*	*R*	R^2	ΔR^2	*F*	*sig*
مرحله اول	0/265	0/343		4/274	0/001					
فناوری آموزشی	0/176	0/ 216	0/345	2/353	0/001	0/530	0/281	0/489	12/612	0/001
مرحله دوم	0/341	0/235		8/867	0/001					
شیوه های یادگیری	0/352	0/248	0/270	5/322	0/001	0/487	0/237	0/647	17/349	0/001

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]

اطلاعاتی) و بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج مرتبط با این فرض در جدول 1 ارائه شده است.

براساس یافته‌های جدول1 رابطه بین عدالت توزیعی، عدالت تبادلی، عدالت رویه ای و عدالت اطلاعاتی با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، به‌ترتیب 0/47،0/58،0/68، و 0/53 بوده است.

فرضیه دوم: بین پویایی آموزشی (فنّاوری آموزشی و شیوه های یادگیری) و بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج مرتبط با این فرض در جدول 2 ارائه شده است.

براساس یافته‌های جدول2، رابطه بین پویایی آموزشی در بُعد فنّاوری آموزشی و شیوه های یادگیری با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، به‌ترتیب 0/53 و 0/49 بوده است.

فرضیه سوم: صبر آموزشی، رابطه بین عدالت آموزشی و پویایی آموزشی را با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، واسطه گری می‌کند.

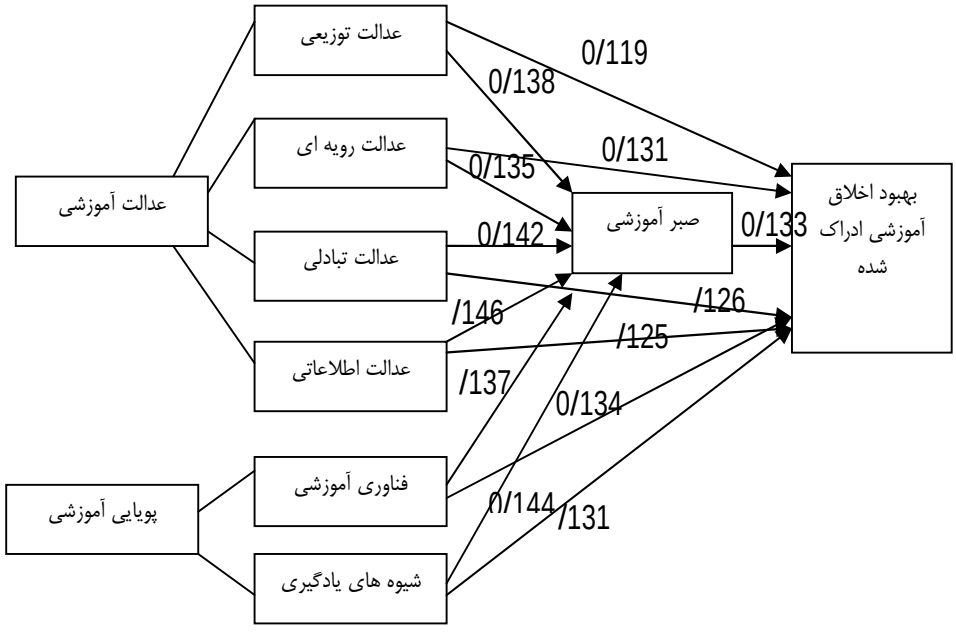
نتایج مرتبط با این فرض در جدول 3 ارائه شده است.

جدول فوق نشان داد، اثر غیرمستقیم عدالت توزیعی، عدالت تبادلی، عدالت رویه ای، عدالت اطلاعاتی، فنّاوری آموزشی، و شیوه‌های یادگیری بر بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده، به‌ترتیب (0/018)، (0/019)، (0/018)، (0/019)، (0/018)، و (0/019) بوده است.

براساس یافته‌های جدول (4)، RMSEA =0/028، 0/039= RMR ، GFI =0/95، AGFI =0/90، P(value)=0/0052، df =15، c^2 =43/17 بوده و بیانگر این است که برازش مدل مورد مطالعه ازحد مطلوبی برخوردار بوده است.

بحث

یادگیری دانشجویان و انگیزه فعالیت‌های علمی آنها تحت تأثیر ادراکی است که همواره از اخلاق آموزشی اساتید خود دارند. نتایج تحقیق در خصوص فرضیه اول با این مطالعات همسو است: مطالعات نشان داد، اساتید با رعایت احترام و عدالت با

نگاره 2. مدل تجربی تحقیق درخصوص رابطه بین عدالت آموزشی و پویایی آموزشی با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده[10]

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]

جدول 3. مسیرهای آزمون شده در الگوی معادله ساختاری

شماره	متغیرهای پژوهش	پویایی آموزشی			بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده		
		اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل
1	پویایی آموزشی	0	0	0	0/133	0	0/133
2	عدالت توزیعی	0/138	0	0/138	0/119	0/018	0/137
3	عدالت تبادلی	0/142	0	0/142	0/126	0/019	0/145
4	عدالت رویه‌ای	0/135	0	0/135	0/131	0/018	0/149
5	عدالت اطلاعاتی	0/146	0	0/146	0/125	0/019	0/144
6	فنّاوری آموزشی	0/137	0	0/137	0/134	0/018	0/152
7	شیوه‌های یادگیری	0/144	0	0/144	0/131	0/019	0/15

جدول4: شاخص‌های مدل تجربی تحقیق

c^2	df	P(value)	AGFI	GFI	RMR	RMSEA
43/17	15	0/0052	0/90	0/95	0/039	0/028

دانشجویان در فرایندهای یادگیری، می‌توانند اخلاق آموزشی خود را نزد دانشجویان خوب جلوه دهند و بدین طریق مشارکت آنها را در جریان یادگیری برانگیزانند(9-11). مطالعات نشان دادند، معلمان می‌توانند با رعایت عدالت بین فراگیران، رفتار خود را با آنها اصلاح کرده تا حدی که نگرش آنها را نسبت به خود تحت تأثیر قرار دهند(5-7). مطالعه‌ای نشان داد، عدالت مبنای اخلاق آموزشی بوده و بدین طریق می‌توان فرصت‌های برابر را برای رشد آنها ایجاد کرد(8). نتایج تحقیق در خصوص فرضیه دوم با این مطالعات همسو است: مطالعات نشان داد، در نظام پویا، اخلاق فردی، پاسخگوی نیازهای فرهنگی و اجتماعی افراد بر حسب موقعیتی است که دارند(14). مطالعه دیگری نشان داد، به منظور ایجاد پویایی آموزشی باید شیوه های یادگیری را در اختیار شاگردان قرار داد تا آنها بنا به تجارب و دانش خود از آنها در جهت فعالیت های یادگیری و تحقق اهداف مورد نظر استفاده نمایند(16). مطالعه‌ای نشان داد، معلمان با رعایت اصول اخلاقی، و احترام به شاگردان موجب مشارکت و پویایی آنها در فعالیت های یادگیری می‌شوند(17). نتایج تحقیق در خصوص فرضیه سوم با این مطالعات همسو است: مطالعه نشان داد، صبر با راهبرد مقابله‌ای ارزیابی مجدد رابطه مثبت و معناداری دارد به‌گونه‌ای که صبر به‌عنوان راهبرد مقابله‌ای باعث بهزیستی ذهنی افراد می‌شود. بهزیستی به ارزیابی های شناختی و عاطفی از موقعیتی که دارند، اشاره دارد(20). این امر بیانگر این است که اخلاق آموزشی تحت تأثیر توان مقابله‌ای است که شاگردان دارا می‌باشند. در صورتی که شاگردان تحت شرایط آموزشی، بردباری و صبر بیشتری داشته باشند، نگرش آنها نسبت به معلم یا استاد مثبت تر شده می‌شود. لذا نسبت به شرایط یادگیری خوش‌بینانه رفتار می‌کنند و این خوش‌بینی چنانکه مطالعات نشان دادند، موجب عزت نفس شده تا جایی‌که با سطح بالای مقابله با مشکلات واسترس‌ها برخورد می‌نمایند(21 و 22). موارد ذیل جهت بهبود ادراک مثبت دانشجویان نسبت به اخلاق آموزشی اساتید پیشنهاد می‌شود:

1. اساتید باید تلاش نمایند تا فرصت‌های یادگیری را برای همه دانشجویان به‌طور برابر فراهم کنند. فرصت‌های برابر[11] برای همه دانشجویان و برخوردی عادلانه با آنها، امید تحصیلی را در آنها بهبود می‌بخشد.
2. اساتید باید تلاش نمایند تا از شیوه های یادگیری متنوعی برای امور آموزشی و یادگیری دانشجویان استفاده نمایند و از بهره‌گیری شیوه‌های کلیشه‌ای و قالبی دوری کنند.

نتیجه‌گیری

توجه به اخلاق آموزشی در فرایندهای یاددهی-یادگیری نزد اساتید، ضرورت دارد، زیرا نگرش دانشجویان براین‌اساس شکل

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]

گرفته و لذا وضعیت تحصیلی و شوق به یادگیری و فعالیت‌های علمی آنها تعیین می‌گردد. بررسی رابطه بین عدالت آموزشی و ابعاد آن با اخلاق آموزشی ادراک شده، نشان می‌دهدکه رفتار عادلانه[12] اساتید در خصوص اجرای قوانین و مقرارت آموزشی، داشتن ارتباط و تعامل برابر و یکسان، ارائه دانش و اطلاعات علمی به‌صورت یکسان به همه دانشجویان بدون هیچگونه تبعیض[13] و قائل شدن تفاوت بین آنها در روحیه و انگیزه یادگیری دانشجویان تأثیر به‌سزایی دارد. رفتار عادلانه اساتید در فرایندهای یادگیری[14]، به بهبود پویایی آموزشی کمک کرده و از اینرو ذهنیت دانشجویان نسبت به اساتید و نحوه تدریس آنها مثبت می‌نماید. اخلاق آموزشی مناسب اساتید موجب رغبت به فعالیت‌های کلاسی و یادگیری در دانشجویان می‌شود. این درحالی است که ادراک منفی دانشجویان نسبت به اخلاق آموزشی اساتید، آنها را از فعالیت‌های علمی و آموزشی بیشتر باز می‌دارد، زیرا ادراک منفی باعث ناامیدی و یأس دانشجویان از فعالیت می‌کند. در چنین حالتی این نگرش در آنها به‌وجود می‌آید که با وجود بی‌عدالتی آموزشی، فعالیت‌های یادگیری و علمی آنها نتیجه بخش نیست. از اینرو پویایی و حرکت‌های آموزشی و علمی کاهش می‌یابد.داشتن رفتار عادلانه آموزشی و توسعه فعالیت‌ها و تعاملات از جانب اساتید با دانشجویان موجب بهبود صبر آموزشی می‌شود.صبر آموزشی، موجب تقویت روحیه دانشجویان و ارتقای سطح آن شده تا جایی‌که رضایت تحصیلی[15] آنها نسبت به وضعیت آموزشی و تحصیلی خود، بیشتر می‌شود. با ارتقای سطح روحیه دانشجویان، شکیبایی و حوصله یادگیری آنها بهبود می‌یابد. این امر موجب می‌شود در فراز و نشیب موقعیت تحصیلی خود بهتر بتوانند یا مسائل و مشکلات یادگیری و تحصیلی خود برخورد کرده و نسبت به اساتید، نگرش مثبت‌تری پیدا کنند.

ملاحظه‌های اخلاقی

به منظور اخلاق پژوهش،کلیه مطالبی که استفاده شده، منبع آنها معرفی شده و حق و مالکیت معنوی آنها رعایت شده ا ست.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات و نیز دانشجویانی که در این تحقیق همکاری کرده و پرسشنامه‌های توزیع شده را پاسخ دادند، تشکر می‌شود.

واژه‌نامه

1. Educational Ethic	اخلاق آموزشی
2. Standards Ethics	استانداردهای اخلاقی
3. Educational Justice	عدالت آموزشی
4. Academic Ethic	اخلاق تحصیلی
5. Educational Dynamic	پویایی آموزشی
6. Individual Ethic	اخلاق فردی
7. Ethics Principles	اصول اخلاقی
8. Respect to Each other	احترام به یکدیگر
9. Educational Patience	صبر آموزشی
10. Perceived Improving Educational Ethic	بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده
11. Equal Opportunities	فرصت‌های برابر
12. Justly behavior	رفتار عادلانه
13. Difference	تبعیض
14. Learning Processes	فرایندهای یادگیری
15. Educational Satisfaction	رضایت تحصیلی

منابع

1. Shafiepour-Motlagh F.(2003). The study of way for adopting educational administrtors to criteria of Islamic ethic. Quarterly of Human Sciences. (In Persian).
2. Hojati M. (2007). Islam and Education. Tehran: Office of Islamic Culture. (In Persian).
3. Golmohamadi R, Motaharipour M, Mir Esmaeili A, Salehi I. (2014).Approaches of evidence analysis for ethic in education. Iranian Quarterly of Medical Ethics and History of Medicine. (In Persian).
4. Deilami A, Azarbayejani M. (2004). Islamic ethic. Ghom; Maaref Publication. (In Persian).
5. Starratt RJ. (1991). Building an ethical school: a theory for practice in educational leadership.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]

Educational Administration Quarterly; 27(2): 185-202.

6. Shafiepour Motlagh F, Yarmohamadian M. (2011). The organizational climate, job involvement and organizational trust with knowledge management culture: educational systems in Iran. Spain: 11th International Conference on Knowledge, Culture and Change in Organizations.

7. Mirkamali SM. (2004). The ethic and social responsibility in educational administration. Quarterly of Psychology and Education; 32 (1): 201-221. (In Persian).

8. Mahmoudzadeh-Zarandi F, Raiesifar A, Nabiamjad R, Masoumy M, Taghinezhad F. (2014). Explanation of educational justice status in the clinical nursing education in Iran. International Journal of Medical Reviews; 1(4): 169-173. (In Persian).

9. Arasteh H, Naveh E, Motalebifard A. (2011). The study of situation of faculty members' educational ethic in public University. Culture Strategy Qurarterly; (8, 9). (In Persian).

10. Golparvar M. (2011). The relationship between ethic and educational justice with avoidance of scientific deception. Ethic in Sciences and Technology; 2(1,2): 57-66. (In Persian).

11. Golparvar M, Javadian Z, Esmaeiliyan-Ardestani Z. (2013). The relationship between justice and injustice with academic- civil behaviors: mediation of academic ethic(approaches of evidences ethic). Quarterly New Training Thinking; 8 (3): 85-106. (In Persian).

12. Dolan G. (2003). Assessing student nurse clinical competency: will we ever get it right? Journal of Clinical Nursing; 12(1):132-141.

13. Tosey P, Visser M, Saunders MNK. (2011). The origins and conceptualizations of 'triple-loop' learning: A critical review. Management Learning; 43(3): 291 –307.

14. Amini M. (2013). Proposing a model for evaluating of efficiency factors influencing perceived educational ethic. [MA thesis]. Iran: Meymeh Branch, Islamic Azad Islamic University. (In Persian).

15. Mardomi K, Delshad M. (2010). Flexibility learning environment. Magazine of Scientific Community for Iran Architecture and Urban; 109-118. (In Persian).

16. Kim M, Sankey D. (2009). Towards a dynamic systems approach to moral development and moral education: a response to the JME special issue. Journal of Moral Education; 38 (3): 283–298.

17. Nemati MA, Moheseni H. (2011). Ethic in higher education: components, implications, and strategies. Bulletin; 9. (In Persian).

18. Ghobari-Bonab A. (2001). The patience as a the way of self storage contrastive. Tehran: 1st International Conference of Religion and Psychological Health, Medical Sciences University of Iran. (In Persian).

19. Izadi-Talme A. (2011). The comparative of influencing of training of patience, solve problem, synthesis (solve problem & patience) on components hardiness of students in military university. Quarterly of Miliary Psychology; 1(3): 59-72. (In Persian).

20. Dainer ED.(2000). Subjective well-being: The science of happiness, and a proposal for a national index. American Psychologist; 55: 34-43.

21. Kazdin AE. (2000). Encyclopedia of psychology. Washington, DC: American Psychological Association.

22. Teri R. (2002). Self-Esteem and self-efficacy of college student with disabilities. Journal of College Student; 18(1): 34-42.

23. Shafiepour- Motlagh F.(2010). Designing a mode for studying factors influencing organizational justice in education. [PhD Thesis]. Iran: Esfahan University. (In Persian).

24. Khormaei F, Farmani A. (2010). Investigating the role ofthe big five personality factors in predictingpatience and its components among universitystudents. J Clin Psychol Personal. (In Press). (In Persian).

25. Shafiepour-Motlagh F.(2002). The ways of Adoptaion of educational administrators' behavior based on Islamic ethic. Quarterly of Hozeh & Daneshgah. (In Press). (In Persian).

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1395.11.2.8.8]